

Alexander Mcqueen kao inspiracija u vlastitoj kolekciji

Grivić, Tatjana

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:531688>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-18**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
ZAVOD ZA DIZAJN TEKSTILA I ODJEĆE

DIPLOMSKI RAD
ALEXANDER MCQUEEN KAO INSPIRACIJA U
VLASTITOJ KOLEKCIJI

Doc.ak.slik. PAULINA JAZVIĆ

TATJANA GRIVIĆ, 10102

Zagreb, veljača 2017.

" Došlo je novo vrijeme u modi, vrijeme bez pravila. Jedino što je važno su individue i njihov osobni stil koji je nekad visoka moda, nekad svakodnevna moda, nekada klasična, nekada luksuzna, a nekada sve to zajedno."

Alexander McQueen

Sadržaj

1. ABSTRAKT	4
2. UVOD	5
3. ALEXANDER MCQUEEN	6
3.1. Izmjenjen pristup modi	7
3.2. Počeci	7
3.3. Susret sa Isabelle Blow	8
3.4. Rad u Givenchyu	11
3.5. Problemi sa klišeima	14
3.6. Sarah Burton	14
3.7. Animalna ljepota Alexandera McQueena	16
4. UMJETNOST	22
5. PERFORMANS	23
6. MODA	24
7. MODNA REVIJA	25
8. ODNOS MODE I UMJETNOSTI.....	26
9. MODNA ILUSTRACIJA	28
10. ZAKLJUČAK	43
10.LITERATURA.....	44

1. ABSTRAKT

Alexander McQueen bio je vodeća figura u stvaranju fantastičnih modnih događaja koji su u sebi kombinirali dizajn, tehnologiju i performans, a s druge strane bio je genij modernog vremena čiju su gotičku estetiku prihvatile žene diljem svijeta.

Ovaj rad istražuje odnose mode i umjetnosti, te nastoji analizirati radove na primjeru Alexandera McQueena. Kroz ovaj rad bavit ću se analizom mode i umjetnosti, kao i njihovim sličnostima. Proučiti ću umjetnost te usporedit sa radovima i tehnikama Alexandera McQueena. Na temelju istraživanja napraviti ću ilustracije na primjeru rada McQueena te jedan realiziran model.

2. UVOD

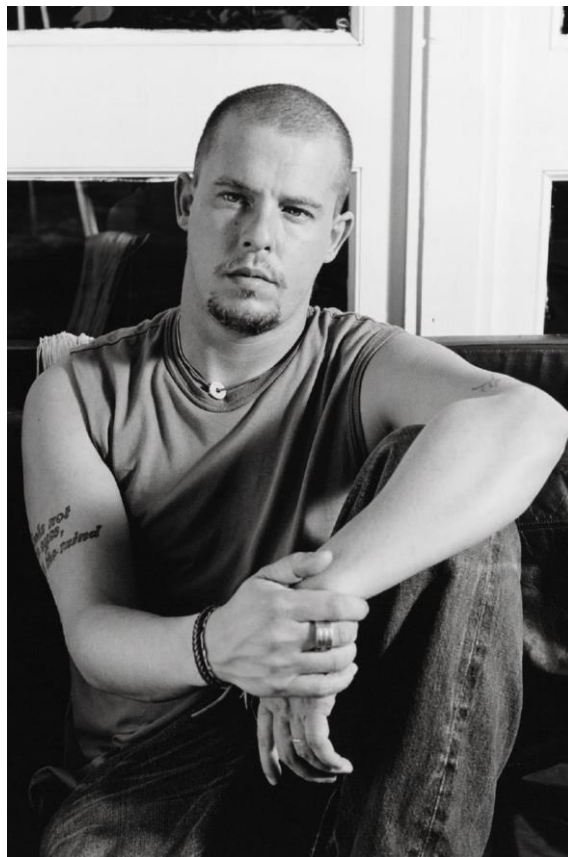
McQueen, uz čije se ime najčešće veže pridjev kontroverzni i opis enfant terrible - dečko koji voli šokirati - umro je neposredno prije svog 41. rođendana, što je vjerojatno previsoka, tragična brojka za "divljeg dječaka". Teatralnost je bila njegov zaštitni znak, a sve što je ikad radio taj sin londonskog taksista iz radničkog East Enda izazivalo je snažne emocije - kod njega i kod zaljubljenica u modu. Kada je riječ o Alexanderu McQueenu oduvijek su me zanimale i bile zanimljive njegove tehnike rada i način na koji je stvarao. Govoreći o Alexanderu McQueenu dobro je poznato kako nije samo dizajner već ga mnogi zovu umjetnikom koji je bio sklon modnim performansima kao i spektaklu. Upravo iz tog razloga odlučila sam se za njegove radove kao glavnu inspiraciju ovoga diplomskog rada. U ovom diplomskom radu baviti ću se analizom i uspoređivanjem mode i umjetnosti, te za te iste primjere priložit ću radove Alexandra McQueena.

Moje istraživanje bilo je usmjereno na proučavanje života i djela Alexandra McQueena. Problematika razine materijalne kulture, pa tako i socijalnog društva u razdoblju vladavine McQueena, vrlo je detaljno istražena, čemu doprinosi obilje izvora i podataka kojima sam se služila prilikom pisanja ovog rada. Osim što sam se bavila proučavanjem i istraživanjem McQueenove biografije, kao predmet analize posebno sam uzela njegove prepoznatljive predmete, koje sam detaljnije istražila i opisala. Kao rezultat ovakve vrste istraživanja pojavljuje se komparativna analiza života i djela Alexandra McQueen-a, te njegovog utjecaja na modu.

Osim za pismeni dio, McQueen mi je poslužio kao inspiracija za modne ilustracije i za jedan realiziran odjevni predmet inspiriran njegovim radom. Mapa modnih ilustracija rađena je kombiniranom tehnikom u kojoj prevladava akvarel. Posebno sam nastojala ilustrirati njegove inovativne i prepoznatljive predmete.

3. ALEXANDER MCQUEEN

Britanski dizajner Alexander McQueen spada u red onih izuzetnih pojedinaca koji su u svijet dizajna i mode, u posljednjoj polovici 20. i prvoj polovici 21. st., unijeli neke od ključnih preobrata koji će, u povijesti ove djelatnosti, ostati upamćeni kao najvažniji događaji koji su se dogodili na planu inovativnosti i ekstravagancije. Kao modni dizajner McQueen je, kako ga je još davno označila modna kritika, definirao majstorstvo koje je u klasični britanski način krojenja utisnulo žig koji nadahnjuje snagom svoje strukture i stila. Za svoj provokativan način modnog izražavanja (ovo provokativan treba uzeti sa rezervom, jer se u današnjem svijetu sve ono što ne ide unaprijed u zadanom smijeru, smatra povokativnim i šokantnim) Alexander McQueen je, do svoje tragične smrti 2010. godine, osvojio sve moguće modne nagrade i čak četiri puta bio proglašavan za najboljeg modnog dizajnera u Velikoj Britaniji, te je 2003. godine bio proglašen međunarodnim dizajnerom godine od strane Savjeta Modnih Dizajnera. „Nisam isplanirao svoj život. Kada ljudi prepoznaju i poštuju ono što radite to je zaista lijepo“ , kazao je jednom prilikom McQueen govoreći o svom uspjehu.

Sl. 1 Alexander McQueen, slika iz knjige „Ljubav ne gleda očima: 13 godina s Leejem Alexanderom McQueenom“ fotografkinje Anne Deniau

3.1. Izmjenjen pristup modi

Ovaj modni dizajner ostat će prije svega upamćen prema potpuno izmjenjenom pristupu modi i kreiranju koji su ga učinili jednim od najvećih dizajnera u modnoj povjesti. Ništa kod McQueena nije bilo prepušteno slučaju, i moda je iz njegovog ateljea vrlo brzo postala umjetnost prve vrste. Stoga je Alexander McQueen prvenstveno bio umjetnik, a potom modni dizajner.

Uranjajući i istražujući u svojim radovima ljudsku psihologiju McQueen je u svom dizajnerskom poslu neprestano pravio spektakle koji su sjedinjavali performativnu umjetnost, modu, glazbu, vizualnu umjetnost i umjetnička šokiranja koja su na njegovim modnim predstavama izazivala velike bure, ponekad i neugodnost javnosti. Stoga je McQueen u svijetu mode, od svojih početaka, zavrijedio pridjev kontroverzni i opis enfant terrible – dečko koji voli šokirati.

Genijalnost McQueenovih dizajnerskih podhvata, prema sudu poštovalaca njegovog djela, ležala je prije svega u sposobnosti da se u njima zadrži ravnoteža između onih elemenata koji simboliziraju radost, nadu, ljepotu i savršenstvo, sa onim dijelovima njegove stvaralačke poetike koji su se odnosili na hirovitost, neuravnoteženost i tamnu stranu života. Čak i kada je postao slavan i bogat ovaj dizajner nije mogao, ni htio, odreći se te tamne strane svog stvaralaštva, već je neprestano ispitivao i ispipavao što se u tim predjelima još može pronaći.

U stvarnom životu kad je u pitanju Alexander McQueen, a kako je o njemu nakon što je izvršio samoubojstvo pisao list The Guardian, tragedija je da je tamna strana pobijedila. Također, važno je naglasiti da McQueen nikada nije bio jedan od omiljenih članova modnog svijeta, uvijek je tokom svog života nastojao ostati u malim krugovima odabranih prijatelja. Stoga je sasvim razumljivo da je o sebi često volio govoriti kao o anarhistu.

3.2. Počeci

Lee (ime Alexander je uzeo kasnije) McQueen rođen je 17. ožujka 1969. u londonskom Lewishamu, u radničkoj obitelji kao najmlađi od šestoro djece. Otac Ronald bio je taksist, a majka Joyce učiteljica. Već od malih nogu bio je ekscentričan. Kada su ga odveli na lokalni bazen da izabere vodeni sport kojim će se baviti u slobodno vrijeme, na zaprepaštenje svih, odlučio se za sinkronizirano plivanje.

Moda je u njegov život ušla vrlo rano. Školu napušta u 16. godini, a svoja prva modna iskustva stekao je još kao tinejdžer kada se zaposlio u radionicama legendarnog Savile Rowa, ulice poznate po šivanju odjeće po mjeri za britansku aristokraciju. Nakon toga odlazi u Milano, gdje asistira u radionici Romea Giglija.

Od rane mladosti je počeo kreirati haljine za svoje tri sestre i na taj način je već tada pokazivao svoj dizajnerski talenat. "Ja sam odrastao sa tri starije sestre, i vidio sam ih kroz mnogo nevolja, zato sam uvijek želio biti u stanju da ih zaštitim. One bi me pozvale u svoju sobu i ja bih im pomagao da izaberu odjeću za posao", kazao je jednom prilikom dizajner o svojim počecima.

McQueen je u stvarni svijet mode ušao sa višegodišnjim iskustvom u krojačkim radionicama, francuskim haute couture ateljeima i talijanskim tvornicama tekstila. 1985. godine upisuje Rokeby školu za dizajn i nakon toga počinje raditi kod Savile Row.

Kao početnik u ovoj modnoj kući, gdje su se šila odijela visoke kvalitete i za poznate ličnosti, stekao je ugled u svijetu mode. U Savile Rowu i kod Giglija McQueen je naučio osnove zanata u kojem su ga smatrali perfekcionistom. Njegovi odjevni predmeti tako su savršeno skrojeni i sašiveni, reklo bi se čak vrlo strogo, što je samo naizgled u suprotnosti s neobuzdanom maštom i ekstravagantnim idejama po kojima je poznat.

U salonu Gieves & Hawkes, gdje je radio, među poznatijim klijentima su mu bili tadašnji predsjednik Sovjetskog Saveza Mikhail Gorbačov i britanski princ Charles. Iz tog perioda postoji i jedna anegdota koja govori da je ovaj dizajner princu, koji ništa nije ni slutio jer se nalazio na najboljoj adresi za svoja klasična, konzervativna odijela, napisao flomasterom na podstavi rukava poruku: "I am a Cunt". Sa 20 godina McQueen počinje raditi za Kojia Tatsuno, da bi potom otišao u Milano gdje je počeo raditi za Romea Gigli.

Početakom 90-ih vraća se u London i započinje školovanje na prestižnoj St. Martin's School of Fashion, gdje je ubrzo došao na zao glas zbog svoje arogancije i drskosti. Nikada mu nije bio problem reći naglas uglavnom negativna mišljenja o radu svojih kolega, a nije se libio ni izreći pokoju uvredu na račun profesora. I uz to što je znao biti neugodan i bez dlake na jeziku, nitko mu nije mogao osporiti veliki talent.

3.3. Susret sa Isabelle Blow

Već diplomskom revijom skrenuo je pozornost na sebe. Revija pod nazivom "Silovanje Škotske" bila je posveta McQueenovim korijenima, a korišten je i uzorak škotskog dezena karakterističnog za klan kojem pripada njegova obitelj. Manekenke su izišle na scenu okrvavljenih nogu zbog asocijacije izvedene iz naziva revije, o silovanju škotskih žena od engleskih okupatora u 16. stoljeću. Publika je bila u šoku. Ali ne i Isabella Blow, dekadentna aristokratkinja i ekscentrična modna urednica koja je imala nepogrešiv "njih" u otkrivanju mladih talenata. Toliko se oduševila McQueenovim diplomskim radom da je otkupila cijelu kolekciju i tako, tada, nedefiniranog, mladog dizajnera pretvorila u veliku zvijezdu.

Od prvog trenutka bila je sigurna da se radi o izvanserijskom modnom genijalcu te ga je odlučila materijalno i moralno podržati. Njihovo prijateljstvo preraslo je u legendu. Ni revije koje su uslijedile nisu bile manje kontroverzne. Održavao ih je u botaničkom vrtu, pod cirkuskim šatorom, na klizalištu, katkada su manekenke hodale poput Isusa po vodi, a ponekad ih se i odrekao, prikazujući svoje ideje na lutkama. Od samih početaka vidljive su sve ideje koje će se tijekom karijere razviti u jedinstven "McQueen look": korzeti, haljine-krinoline, kombinezoni, svemirska odijela, ali i izraziti utjecaj starohollywoodskog glamoura.

Sl.2 Alexander McQueen i Isabella Blow

Sljedeće godine (1995.), na krilima tog svog početnog uspjeha, Alexander McQueen je izradio, danas već kultnu, kolekciju inspiriranu Škotskom koju je poigravajući se jezikom i autoironizirajući britansku povjest, nazvao Highland Rape. To je kolekcija koja je bila prožeta sa mnogim razderanim haljinama, te hlačama koje je nazvao "bumsters". Bumsters su izazvale brojne komentare i rasprave u tadašnjoj modnoj javnosti, ali zahvaljujući tome i postale popularne širom svijeta. No nastojeći još više šokirati javnost ovaj dizajner je u okviru iste kolekcije uveo i segment da su neke od manekenki na pisti izgledale su kao da su poprskane krvlju. Što je svemu dalo još čudniju atmosferu, a ljubiteljima mode još više razloga da o ovom dizajneru razgovaraju. McQueen je također u tim godinama postao poznat i po korištenju lubanja u svom dizajnu. U tom pogledu najznamenitiji su bili njegovi šalovi sa tim motivima, koji su postali popularni širom svijeta.

McQueenova sposobnost da zaintrigira medije dovela ga je ubrzo u uzak krug potencijalnih couturiera.

SI. 3 FOTO: VICTORIA AND ALBERT MUSEUM, LONDON

3.4. Rad u Givenchyu

Godinu dana poslije (1996.) Bernard Arnault, tada vodeći čovjek najveće i najvažnije modne grupacije LVMH, postavio je McQueena za glavnog dizajnera branda Givenchy. Kada je rođena ideja da naslijedi Galliana u Givenchyju, bilo je jasno da posjeduje baš sve što čini velikog couturiera: maštoviti dizajn, perfekcionističku izradu i smisao za spektakularnu prezentaciju svojih djela. Ugovor je sklopljen krajem 1996. kada McQueen dobiva i britansku nagradu za najboljeg kreatora. Do 2003. još tri puta je nagrađen istim priznanjem.

McQueen je u Givenchy uspio privući mlađe svjetske trendseterice koje su se prema toj etiketi držale rezervirano smatrajući je previše konzervativnom. Tijekom rada za LVMH, McQueen i dalje kreirajući za svoju modnu kuću izaziva pozornost neobičnim idejama. Tako je 1998. postavio svoju omiljenu manekenku Shalom Harlow da se okreće između dva autorobota koji su po njezinoj bijeloj haljini prskali boju.

Suradnja ovog dizajnera s Givenchyjem trajala je do 2001. godine, neposredno prije nego što je Guccijeva modna grupacija otkupila 51 posto njegova vlastitog modnog branda Alexander McQueen. Kao razlog prekida suradnje dizajner tada ističe činjenicu da ugovori u ovoj modnoj kući ograničavaju njegovu kreativnost.

SI. 4 FOTO: VICTORIA AND ALBERT MUSEUM, LONDON

Iz tog razdoblja svakako je najdojmljivija revija pod nazivom „Ludnica“ gdje je publiku ostavio sat vremena da gleda svoj odraz u zrcalu. Jako ga je zabavljalo promatrati preko monitora kako pokušavaju ne gledati u svoj odraz u ogledalu. Nakon što su manekenke počele ulaziti u ograđeni prostor koji ih je dijelio od publike upravo tim staklom, ponašajući se kao pacijentice umobolnice, svima je bilo jasno da je McQueen nanovo uspio šokirati modne znalce koji su od njega već navikli svašta očekivati.

Nakon isteka četverogodišnjeg ugovora s Givenchyjem, u proljeće 2001. McQueen i LVMH razišli su se na obostrano zadovoljstvo. Takvim raspletom događaja najzadovoljniji je bio Tom Ford koji je uspio McQueena nagovoriti da potpiše ugovor s Gucci grupom uz obećanje da će kolekcije potpisivati vlastitim imenom i da će mu uskoro osigurati samostalnu Haute Couture licencu, što se nažalost nije ostvarilo.

Revije koje su uslijedile ponovno su dokazale da se radi o nevjerojatnom kreativcu. Inspiraciju za njih nalazi u filmovima poput „I konje ubijaju, zar ne?“ Sydneyja Pollacka, kada inscenira nezaboravni plesno-modni maraton, i Hitchcockova „Čovjeka koji je suviše znao“, kada je lansirana i slavna torba nazvana po Kim Novak. No svakako će se najviše pamtiti hologram Kate Moss na reviji koja je održana u jeku skandala oko njezine kokainske afere, čime je McQueen na vrlo efektan način pokazao kako se ne odriče svojih prijatelja u nevolji.

I nakon Fordova odlaska iz Gucci grupe 2004., pozicije Alexandera McQueena ostale su stabilne. Počeo je kreirati i muške kolekcije koje su bile podjednako beskompromisne i sjajne kao i njegova ženska moda. Ali, nažalost, ta idila u McQueenovu životu nije dugo trajala. U svibnju 2007., nakon dugogodišnje borbe s depresijom, Isabella Blow počinila je samoubojstvo.

Alexander McQueen je, nakon što je osamostalio svoj brend, imao butike u Londonu, New Yorku, Los Angelesu, Milanu i Las Vegasu. A neke od najpoznatijih klijentica ovog dizajnera bile su Nicole Kidman, Penelope Cruz, Sarah Jessica Parker, Rihanna... Značajna je i činjenica da su islandska glazbena čarobnica Bjork i mega popularna Lady Gaga često u svojim spotovima nosile McQueenove kreacije. Ovaj dizajner je gotovo sve extravagantno stvorio za Lady Gagu koja je po njegovim riječima znala cijeniti lud i zabavan duh. Cipele koje je Lady Gaga tada nosila u svom spotu za pjesmu Bad Romance, prema riječima modne kritike, prkose prirodi same po sebi predstavljajući potpuno novi i nerealan oblik stopala.

Alexander McQueen je tako otišao izvan prirodnog i normativnog sa modnim komadima kao što su ove cipele i time postao poznati trend-setter.

Sl. 5 Alexander McQueen i Sarah Burton za vrijeme zajedničkog rada

Zadnja McQueenova kolekcija za proleće 2010 Platos's Atlantis bila je inspirirana leptirima i izvanzemalcima, a karakterizirala ju je apstraktna odjeća, sa naglasakom na jedinstvene cipele koje je dodatno proslavila Lady Gaga. Armadillo ili monstruozne cipele su tada, pored slavne pjevačice, oduševile mnogobrojne poštovaoce rada ovog dizajnera širom planete. Obojena notom romantike, kako je pisala modna kritika, ova kolekcija je McQueen-a dovela do sasvim različitog nivoa visoke mode sa dramatičnim tonom. Zbunjene emocije, kao što su bjes i agresija, iskazuju se u jakim bojama i ludoj kombinaciji materijala, raznolikih linija i apstraktnog printa.

Slavni dizajner je postigao veliki uspjeh i sa svojom kolekcijom jesen/zima 2008/09. Kolekcija je bila inspirirana kraljicom Viktorijom i indijskim carstvom. „Zamislilo sam priču o djevojci koja živi u tami, u iščekivanju princa da postane kraljica“, rekao je tada McQueen za svoje djelo.

3.5. Problemi sa klišeima

Pored oduševljenja znatnog dijela javnosti, i zaista briljantnih ostvarenja ovog dizajnera, kritika nije uvijek bila najnaklonjenija Alexanderu McQueenu. Nešto manje od godinu dana prije smrti McQueen je dao izjavu za New York Times o svojoj pretposljednjoj kolekciji koja je bila kritizirana: „Cijela ova situacija je takav klišej. Moda se izmjenjuje tako brzo da postaje nešto što se naprosto baca i zaboravlja. Mislim da je u tome sadržan najveći dio problema s modom danas. U njoj nema dugovječnosti.“

Ipak, među brojnim drugačijim kolekcijama ovog dizajnera, koje su pomaknule svijet mode i dizajna i zauvijek ga promijenile, kao najkontroverznija njegova revija ostala je upamćena ona koja je izvedena sa modelima sa invaliditetom. Revija je bila inspirirana manekenkom i sportašicom Aimee Mullins, koja nema donje udove. Na reviji koju je postavio McQueen ona je imala drvene proteze, a revija je predstavljena u duhu ohrabrivanja osoba sa hendikepom.

3.6. Sarah Burton

Smrt prijateljice i suradnice na McQueena je ostavio dubok trag. Smrt majke Joyce početkom veljače 2010. izgleda da je bila presudan faktor da i Alexander digne ruku na sebe samo devet dana kasnije. Čini se da njegova krhka psiha nije mogla izdržati tragične događaje s kojima se suočio, te je Alexander McQueen izgubio bitku sa svojim unutrašnjim demonima protiv kojih se godinama borio. Ima nešto u njegovu modnom opusu što nam je ukazivalo na vječnu fascinaciju smrću.

Istinski zaljubljenici u modu nikada neće prežaliti što nas je napustio tako rano, na vrhuncu karijere, kada smo očekivali još mnoštvo modnih poslastica i fascinantnih priča koje nam je mogao ispričati samo istinski modni vizionar i genije poput njega.

Alexandra Shulman, urednica britanskoga Voguea, u povodu samoubojstva velikoga dizajnera bila je vrlo jasna. Prema njezinim riječima, "McQueen je utjecao na čitavu generaciju dizajnera. Njegova fantastična mašta je bila bezgranična, što se očitovalo u kolekcijama koje je objavljivao".

"S jedne je strane Alexander bio vodeća figura u stvaranju fantastičnih modnih događaja koji su u sebi kombinirali dizajn, tehnologiju i performans, a s druge je bio genij modernog vremena čiju su gotičku estetiku prihvatile žene diljem svijeta", zaključila je Shulman.

Hal Rubenstein, modni ravnatelj InStyle magazina, rekao je kako je McQueen svoj rad započeo kao "krut i ljut dizajner", ali je s vremenom smekšao, čime je postao

prihvatljiviji modnoj industriji. Prema Rubensteinovim riječima, McQueen je začetnik infiltriranja tehnologije u modu. "Promijenio je način na koji gledamo revije", zaključio je Rubenstein. Cindy Weber Cleary, također ravnateljica u InStyleu, rekla je da je McQueen bio veliki talent koji je uvijek čeznuo za napretkom. "On je uvijek razmišljao unaprijed", rekla je Cindy Weber Cleary.

Nakon McQueenove tragične smrti modna kuća nalazila se na prekretnici, kako zbog financijskih problema, tako i zbog pitanja nasljednika. Sarah Burton, desna ruka Alexandera McQueena imenovana je novom kreativnom direktoricom mode kuće Alexander McQueen.

Burton je s McQueenom počela surađivati još 1996. godine, svega godinu dana nakon što je diplomirala na prestižnom koledžu St. Martins. Godine 2000. imenovana je glavnom dizajnericom za njegovu žensku liniju. Nakon McQueenove iznenadne smrti, Burton je dovršila njegovu posljednju kolekciju za sezonu jesen/zima 2010. prikazanu na Pariškom tjednu mode.

Odmah poslje njegovog samoubojstva u veljači 2010. počelo se nagađati tko bi mogao biti dovoljno talentiran i zadovoljiti kreativne standarde koje je dizajnerski genij postavio. Također, njegove su kreacije bile jedinstvene i odraz potpuno individualnog stila pa se nije očekivalo da će za njegova nasljednika biti izabrano neko poznato ime. Nova glavna dizajnerica na čelu linije McQueen godinama je radila kao njegova asistentica, no ostajala je uvijek u njegovoj sjeni i u modnim krugovima za nju nije znao gotovo nitko osim McQueenovih najbližih prijatelja i suradnika.

Sl. 6 Sarah Burton kreativna direktorica modne kuće Alexander McQueen, 2012.

Burtonova je što se tiče kreativnih vizija bila bliža McQueenu nego itko drugi pa se očekivalo kako će nastaviti ono što je on započeo. Štoviše, ona je bila ta koja je dovršila njegovu posljednju kolekciju jesen/zima 2010. Svoju prvu samostalnu reviju prikazala je 2011. godine. U svom intervjuu za Vouge Sarah je opisala svoju kolekciju kao malo nježniju u odnosu na tipične McQueenove radove. Također je istaknula da su prijašnje kolekcije bile dosta mračne i tmurne dok ona smatra da se nekad i svjetlijim nijansama može postići domjliv efekt. „Alexander McQueen je bio muškarac stoga je imao teatralniju sliku žene, dok je moja vizija malo nježnija.“- izjavila je Sarah Burton.

3.7. Animalna ljepota Alexandera McQueena

Prva i najveća europska retrospektivna izložba slavnog dizajnera Alexandera McQueena jedno je od hit događanja u modnoj industriji cijelog svijeta. Do ulaznice za “Alexander McQueen: Savage Beauty”(Alexander McQueen: Divlja ljepota) u londonskom Victoria and Albert muzeju gotovo je bilo nemoguće doći, a prve ulaznice – puštene u prodaju putem interneta – prodane su u svega nekoliko minuta.

SI. 6 FOTO: VICTORIA AND ALBERT MUSEUM, LONDON

Zbog velikog interesa izložba tog modnog velikana produžena je za dva tjedna. Onaj tko je uspio ući u muzej, mogao je razgledati više od 200 izloženih djela podijeljenih u nekoliko dijelova, odnosno dvorana. Izložbom "Savage Beauty" obilježavala se peta godišnjica smrti Alexandera McQueena, a cijena ulaznice od 180 kuna (17,6 funta) očito nije bila nikakva prepreka za posjet muzeju i uživanje u toj raskošnoj modnoj predstavi.

Originalna verzija izložbe postavljena je 2011., godinu dana nakon njegove tragične smrti, u Metropolitan Museum of Art u New Yorku i bila je jedna od deset najbolje posjećenih izložbi te godine u svijetu te ju je posjetilo više od 660 tisuća ljudi. S obzirom na to da je McQueen, iako škotskih korijena, rođen u Londonu 1969., ne čudi da je interes za tu izložbu još i veći. Ova londonska "Alexander McQueen: Savage Beauty" prikazuje radove još od njegove diplomske kolekcije "Jack the Ripper Stalks his Victims" iz 1992. pa sve do nedovršene "A/W" iz 2010., kad je izvršio samoubojstvo i ostavio modni svijet u nevjerici.

London je bio središte McQueenova života. To najviše pokazuje njegova rečenica, istaknuta i na izložbi: "London's where I was brought up. It's where my heart is and where I get my inspiration" (Odrastao sam u Londonu. Ondje je moje srce i ondje crpim svoju inspiraciju). Kao sin taksista, McQueen je odrastao u East Endu i napustio je školu s 15 godina da bi postao krojački šegrt u skupoj četvrti Mayfair. Godine 1990. upisao je modni tečaj na prestižnom Central Saint Martinsu, gdje su svoje modno obrazovanje završili i, primjerice, Stella McCartney ili John Galliano. Budući da je već bio vrstan krojač, u ovoj instituciji je McQueen naučio kako biti modni dizajner, crpeći inspiraciju iz londonske povijesti i tada prominentne dolazeće britanske umjetničke scene.

Izjave poput "Morate poznavati pravila da biste ih mogli kršiti. Zato sam ja ovdje, da uništim pravila, ali i da održim tradiciju", ili "Pronalazim ljepotu u groteski, poput većine umjetnika. Moram tjerati ljude da gledaju stvari", govore o drugačijem pristupu Alexandera McQueena, ne samo modi, nego svim segmentima života. Izložba "Alexander McQueen: Savage Beauty" iznimno je dojmljiva, pa ne čudi što su brojni posjetitelji kradomice nastojali svojim mobitelima ovjekovječiti barem djelić izložbe, što je strogo zabranjeno. Brojnima od njih bilo je neugodno kada su u tom prekršaju "uhvaćeni" i potom upozoreni da je fotografiranje zabranjeno. Izložba "Savage Beauty" uvelike se razlikuje od drugih izložbi takvog tipa. Primjerice, u Parizu prije nekoliko godina bila je postavljena retrospektiva Cristóbal Balenciage, koja je također bila zadivljujuća, ali nije ni blizu izazvala pozornost publike poput ove londonske. McQueenov rad je posve drugačiji od rada ostalih modnih dizajnera. Može se na izložbi vidjeti haljina napravljena od žileta i suknja od šperploče, koje mogu stvoriti i osjećaj nelagode. No mogu se vidjeti i prekrasni modni komadi, više umjetnički primjerci nego odjevni predmeti. McQueen je često stvarao izuzetno

uznemirujuće komade – sugestivne i okrutne. Neki su namjerno odbojni. Na svaku izvanserijski lijepu toaletu dolazi nekoliko njih gotovo prijetećeg izgleda, koje izgledaju kao da su iz nekog zagrobnog života. McQueen je bio poznat po svojoj izjavi: “Želim da se ljudi boje žena koje ja odijevam.” Taj citat višestruko se analizirao, a u tom smislu možda treba i promatrati element straha koji je uvijek kod njega bio prisutan ili činjenicu da je često prekrivao lica žena koje su na modnim revijama nosile njegove haljine.

McQueenova priča je potpuno londonska. Prva prostorija na izložbi to i naglašava i podsjeća na Gatliff Road skladište, gdje je prikazana njegova prva revija – ona u kojoj su se mogle naći kreacije u koje je dizajner ušivao pramen svoje kose. Druga prostorija sa sivim zidovima i sivom rasvjetom priziva ugođaj Hoxton studija iz njegove rane faze. Tu su izložene i njegove čuvene hlače s niskim strukom. Prostorije se dalje povećavaju i postaju sve raskošnije kako raste i njegov uspjeh, dizajnira visoku modu za Givenchy i izlaže na Pariškome tjednu mode; sivi zidovi i rasvjeta dalje prelaze u drvene podloge s pozlatom, a industrijska rasvjeta zamijenjena posebnom rasvjetom prilagođenom pozornici, tzv. Stage Spotlight.

SI. 7 FOTO: VICTORIA AND ALBERT MUSEUM, LONDON

Srce izložbe “Savage Beauty” su dvije središnje prostorije – The Cabinet of Curiosities i Pepper’s Ghost. The Cabinet of Curiosities je prostorija dvostruko viša od ostalih, podijeljena u višestruke “boxove” u kojima se nalaze pojedini komadi. U središtu te prostorije smještena je čuvena “Spray Paint” haljina, koju je nosila Shalom Harlow, kada su je odijevali i uređivali roboti u finalu revije, kao majušnu balerinu u dječjoj kutiji. Ta soba prilično dobro odražava McQueenovu profesionalnu priču, s obzirom na to da samo stajanje u njoj može kod posjetitelja stvoriti uzbuđenje. Tu se pogledom na izložene eksponate može osjetiti i nešto opresivno i pomalo zastrašujuće.

Pepper’s Ghost vraća sjećanje na finale revije za “Udovice iz Cullodena” te predstavlja optičku iluziju u staklenoj piramidi, uz sablasnu muziku u kojoj duh dobre vile, koji utjelovljuje Kate Moss, doslovce leprša poput zračne vizije u viktorijanskoj tehnici uz korištenje projektoru i ogledala, što kod gledatelja stvara iluziju da zaista vidi duha.

To je osobito intrigantno i zastrašujuće zbog toga što je McQueen 2010. počinio suicid, tako da posjetitelj lako može zamisliti da je taj duh zapravo sam dizajner. To se posjetiteljima sugerira već od samog ulaznog hodnika ispred prve sobe, u kojem čeka crna kutija. U njoj dominira hologramska slika u kojoj se ukazuje McQueenovo lice te se pretvara u lubanju koja obilježava njegov dizajn sve do danas.

Sobe na izložbi postavljene su izuzetno zanimljivo – svaka je uređena tako da odgovara temi, pa je tako galerija u kojoj je postavljena McQueenova tartan kolekcija iz 2006. obučena u drvo; tribal dizajn, odnosno dizajn inspiriran plemenima, postavljen je na zidove prekrivene kostimima... Svi izloženi komadi minuciozno su osvijetljeni i zadržavaju pozornost posjetitelja. Izložba nije pretjerano opterećena McQueenovom biografijom, nego je sav naglasak stavljen na njegovo stvaralaštvo.

Velik broj izloženih primjeraka potječe iz privatne kolekcije njegove bliske prijateljice, pokojne stilistice Isabelle Blow, koja se pojavljuje u mini filmu na samom početku izložbe, iako nigdje nakon toga nije posvećena posebna pozornost njihovom odnosu i njezinoj ulozi u McQueenovu životu.

Posebna pozornost nije posvećena ni izuzetnoj važnosti njihova prijateljstva, kao ni utjecaj njezina suicida 2007. na McQueenu i njegov daljnji život i rad. Dizajneri-vizionari, kakvima je sigurno pripadao McQueen, često privlače muze, odnosno, nekoga tko će se potpuno prilagoditi njihovom načinu razmišljanja i promišljanja.

To se ne događa često, ali kad se dogodi, nastaje magija. To se dogodilo kada su se upoznali i prepoznali McQueen i Isabelle Blow. Ta je priča često prepričavana u modnom svijetu, nakon što je Isabelle Blow kupila cijelu njegovu prvu kolekciju i dala mu intelektualnu, emocionalnu i duhovnu podršku na samom početku njegove karijere. Ali utjecaj Isabelle Blow je često bio i praktičan, s obzirom na to da je upravo ona bila ta osoba koja je McQueen, kao svog štićenika, upoznala sa svijetom Swarovski kristala i predstavila ga Nadji Swarovski, koja ga je savjetovala o kreativnom radu s kristalima. Njihovo upoznavanje rezultiralo je nekim spektakularnim kreacijama, u kojima je McQueen pokazao kako se može iskoristiti snaga i ljepota kristala. Poznata je njegova izjava iz 1998. kada je rekao: “Bio sam kao dijete kada sam otkrio kristale Swarovski. Želio sam imati sve i dodirnuti sve. Ja ne želim samo koristiti kristale – želim izmisliti nešto novo.” Zato je Swarovski i jedan od glavnih sponzora izložbe “Alexander McQueen: Savage Beauty”.

SI. 8 FOTO: VICTORIA AND ALBERT MUSEUM, LONDON

Tijekom svoje karijere McQueen je volio tjerati zanatske vještine preko granica kreativnog limita, s dizajnom više usmjerenim na formu i način kako se ona može postići s mekim, rastezljivim tkaninama. Analitičari modne industrije tvrde da je postigao očaravajuće efekte u nekima od najznačajnijih i najsnažnijih modnih kreacija sačinjenim u proteklih 20 godina. Potaknut od Isabelle Blow, uz podršku kolega dizajnera Philipa Treacyja i Shauna Leanea te uz upotrebu Swarovski kristala i drugih bogatih tkanina, dizajner je ostavio neizbrisiv kreativni pečat u svijetu modnog dizajna.

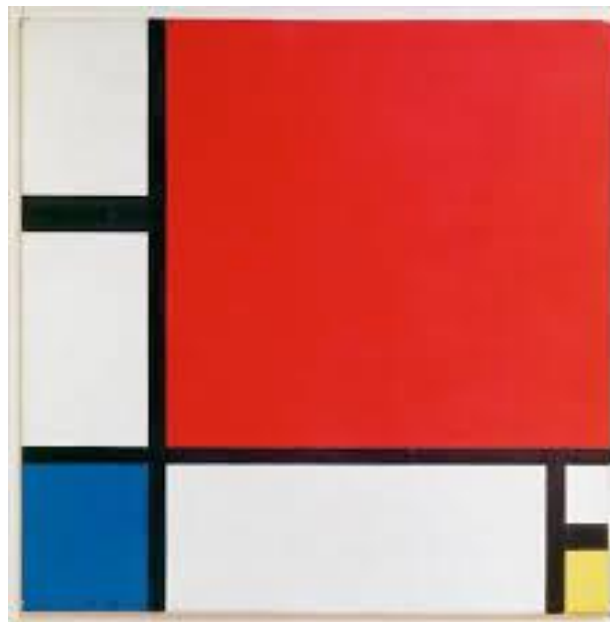
Kako su prostorije na izložbi postavljene tematski, posjetitelji su pomalo lišeni same naracije, što je osobito došlo do izražaja u sobi koja je nazvana "The Cabinet of Curiosities", u kojoj se nalaze brojni modni dodaci – šeširi, cipele, maske, nakit, također i predmeti drugih dizajnera s kojima je McQueen surađivao na svojim revijama. Jedna od najvažnijih suradnji bila je s čuvenim britanskim dizajnerom šešira Philipom Treacyjem, čiji su klijenti pripadnici britanske kraljevske obitelji. Treacy je kreirao pokrivala za glavu u obliku leptira za McQueenovu reviju "La Dame Bleue" 2008. ili "Bubble Wrap" šešir od banane i najlona za reviju "The Horn of Plenty" 2009.

McQueen je bio izuzetno poznat po tome što je kreirao "sa strane" najgoreg ugla tijela, tako da se osigura da njegova odjeća odgovarajuće stoji sa svih strana i da postigne osjećaj "oklopa", koji pristaje i iznimno sitnim ženama kao što su Isabella Blow ili Daphne Guinness – njegova druga najbolja prijateljica koja je napisala njegovu biografiju – ali i ženama regularne ili veće konstitucije. Njegove haljine, kaputi i jakne prate i ocrtavaju konturu tijela, a ujedno prikrivaju svaku i najmanju nesavršenost koju žena eventualno želi prikriti. McQueen je majstorski odvlačio pozornost od svake takve nesavršenosti. Sve to pomaže da se shvati zašto ova izložba već sad obara rekorde u posjećenosti.

4. UMJETNOST

Umjetnost je specifična ljudska djelatnost čije se značenje konstituira u složenom komunikacijskom procesu između umjetnika, umjetničkog djela i publike. Različita značenja pridodavana su umjetnosti u različitim povjesnim periodima, međutim od početka modernog doba skloni smo umjetnosti pridavati sljedeće osobine: svaka pojedina umjetnost posjeduje vlastiti visoko razvijeni i autonomni jezik; umjetnost ima nezavisnu i slobodnu poziciju u društvu, umjetnost nema društveno propisanu svrhu, svrha umjetnosti leži u ispunjavanju njene modernističke prirode, koju određuju ideje slobode, imaginacije, individualnosti, otkrića, eksperimenta, pobune, ljepote, istine, pravde, uglavnom društvenih ideja na kojima se od francuske revolucije u većini svojih segmenata temelji Zapadno društvo.

Premda riječ „umjetnost“ danas uglavnom označava likovne, odnosno vizualne umjetnosti, u tradicionalnom smislu riječi pod umjetnošću podrazumijevamo, književnost, glazbu, likovnu umjetnost i filmsku umjetnost. Svaka se od ovih makro-umjetnosti može dodatno dijeliti na umjetničke discipline, rodove, vrste itd. Književnost se može podijeliti na prozu, liriku i dramu, koja se opet može podijeliti na scenske ili plesne umjetnosti i sl. Glazba se može podijeliti na tradicionalnu, klasičnu, jazz i rock glazbu, od kuda se dalje može doći do pjevačke ili sviračke umjetnosti; likovnu umjetnost na slikarstvo, kiparstvo i arhitekturu, od kuda se može doći do umjetnosti preformansa, video umjetnosti, fotografske umjetnosti, internet umjetnosti i sl.

Sl.9 Likovna umjetnost, kompozicija II s crvenom, plavom i žutom, P. Mondrian, 1930.

5. PERFORMANS

Performans je žanr u kojem je umjetnost predstavljena „uživo“, obično od strane umjetnika, ali ponekad i sa suradnicima ili izvođačima. Ovaj žanr je imao ulogu u avangardnoj umjetnosti tokom cijelog 20. st, igrajući važnu ulogu u anarhističkim pokretima, kao što su futurizam i dadaizam. Najznačajniji procvat umjetnosti performansa dogodio se nakon slabljenja stvaralačkog opusa modernizma i apstraktnog ekspresionizma 1960-ih. Performans iz ovog perioda je bio posebno usmjeren na tijelo, često se i nazivao i „Body art“. To je održavalo razdoblje takozvane „dematerijalizacije umjetnosti objekta“ i udaljavanje od tradicionalnih medija. Performans je također održavao politička previranja tog vremena: uspon feminizma, koji je poticao na razmišljanje o podjeli između ličnog i političkog kao i antiratnog aktivizma, koji je obezbjeđivao modele za ispolitizirane umjetničke „akcije“. Iako su se teme zanimanja umjetnika performansa promjenile od 1960-ih, žanr je ostao stalno prisutan i uglavnom je pozdravljen sa dobrodošlicom u konvencionalne muzeje i galerije iz kojih je jednom bio isključen. Umjesto traženja zabave, publika performansa umjetnosti često očekuje da bude izazvana i provocirana. Gledaoci mogu biti upitani o vlastitoj definiciji umjetnosti, ali ne uvijek i na udoban ili ugodan način. Mnogi performans umjetnici ne mogu se lako uklopiti u bilo koju stilsku kategoriju, a mnogi od njih i dalje odbijaju da se njihov rad svrstava u bilo koji poseban stil. Ovaj umjetnički pokret je proizveo raznolikost zajedničkih i preklapajućih pristupa, koji bi mogli biti identificirani kao: akcije, Body art, dešavanja, umjetnost izdržljivosti i rituali. Iako se svi oni mogu opisati i generalizirati, njihove definicije, kao predstavnici umjetnosti performansa kao pokreta, stalno se razvija. I neki umjetnici su napravili posao koji spada u različite kategorije.

Sl.10 Yves Klein, *performans Anthropometries*, 1985.

6. MODA

Moda (od lat. *modus* - način) je naziv za nove i prolazno prihvaćene oblike života. Termin se obično primjenjuje na odjevanje, frizuru, pokućstvo, nakit, pravila javnog ponašanja, način zabavljanja, ali i na tendencije i kriterije koji vladaju u književnosti, likovnim umjetnostima, glazbi itd. U novije vrijeme ulogu „modnih diktatora“ sve više preuzimaju utjecaji ljudi s filma i iz svijeta sporta. Važni dio promoviranja mode je objavljivanje članaka i priloga o modi u medijima poput časopisa, novina, na televiziji, modnim internetskim stranicama i sl.

Na početku 20. stoljeća u modnim časopisima počele su se pojavljivati fotografije modela, moda je postajala sve važnija. Širom razvijenog svijeta takvi časopisi bili su vrlo traženi te su imali velik utjecaj na imanje mode. Američki časopis „Vogue“ osnovan je 1892. godine. Ima najdužu tradiciju od modnih časopisa. Razvojem kvalitete tiska i pojavom fotografija u boji, modni časopisi postali su još popularniji i utjecajni. Televizijske emisije o modi javljaju se od 1960.-ih godina. U 1990.-im pojavljuju se i specijalizirani tv-kanali samo za modu. Razvojem interneta pojavile su se i internetske stranice posvećene modi. Ali i u današnje vrijeme, najveći utjecaji imaju modni časopisi.

U razvijenim zapadnim državama dolazi do stalnog mijenjanja mode, što se posebno odnosi na žensku modu. To se nije događalo u antičkoj Grčkoj ili antičkom Rimu ni u drugim velikim civilizacijama svijeta sve do posljednjih desetljeća. Na prostorima Irana, Turske, Japana, Kine i mnogih drugih uglavnom istočnih država nosi se ista moda kao i desetljećima i stoljećima prije toga. Moda je na Zapadu usporedbi s njima, vrlo promjenjiva. To diktira modna industrija radi veće zarade. U prošlosti, promjene u modi često su se dogodile u vrijeme gospodarskih i društvenih promjena, ali nakon toga slijedilo je drugo razdoblje bez velikih promjena.

7. MODNA REVIJA

Modna revija je događaj organiziran kako bi modni dizajneri pokazali svoje nadolazeće linije odjeće ili modnih dodataka. Modne revije se održavaju svake sezone, osobito za sezone proljeće/ljeto i jesen/zima. To su mjesta gdje se stvaraju najnoviji modni trendovi. Dva najutjecajnija tjedna mode su tjedan mode u Parizu i tjedan mode u New Yorku koji se održavaju dva puta godišnje. Također, tjedan mode u Milanu, Londonu i Berlinu od globalnog su značaja. U tipičnoj modnoj reviji, modeli prošetaju modnom pistom odjeveni u odjeću koju je kreirao dizajner. Povremeno, modne revije imaju drugačije okruženje u kojem modeli stoje ili sjede. Razni suvremeni dizajneri nastoje postaviti svoje revije kao kazališne produkcije s raskošnim setovima i dodacima poput žive glazbe ili raznih tehnoloških komponenata.

Prve modne revije su počele još u 19. stoljeću u Parizu, a kasnije se proširile na SAD i druge zemlje. Od 2000. godine, pa sve do danas modne revije se obično snimaju i pojavljuju na specijaliziranim televizijskim programima ili čak u dokumentarcima.

Sl.11 Alexander McQueen, „Dante“ collection, jesen/zima 1996.

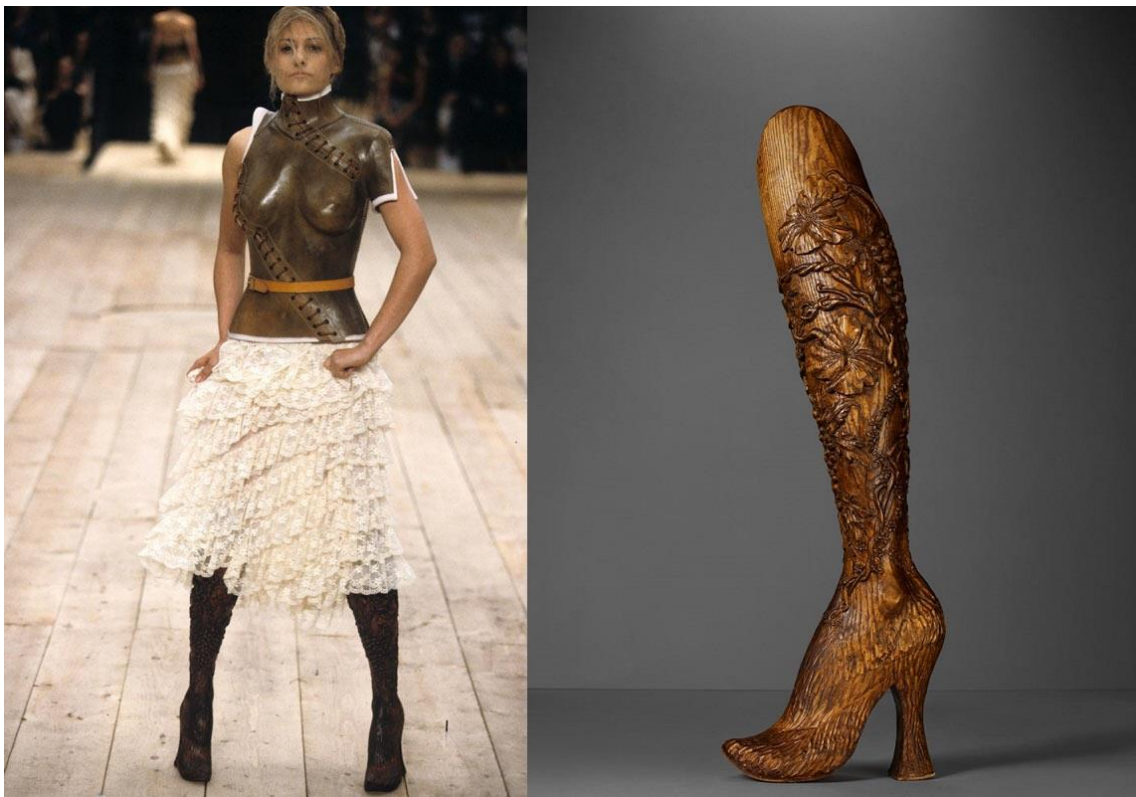
8. ODNOS MODE I UMJETNOSTI

Govoreći o Alexanderu McQueenu dobro je poznato kako nije samo dizajner već ga mnogi zovu umjetnikom koji je bio sklon modnim performansima kao i spektaklu. Povjesničari umjetnosti karakteriziraju pravu umjetnost kao izraz postojanosti, nepromjenjivosti te oblik koji „sadrži istinu“, tj. svako umjetničko djelo koje je preživjelo sadrži dvije bitne karakteristike, a to su izdržljivost i autentičnost, koje ujedno služe i kao opravdanje ustanove muzeja. Moda do nedavno nije imala ni svoju povijest, filozofiju i kritiku, ali stvari se počinju mijenjati pred svitanje 21. stoljeća. Povijesni je odnos spram mode bio uglavnom anagonistički jer je u zapadnoj kulturi tijekom povijesti crkva imala velik utjecaj na državu, tako da se na modu gledalo s negodovanjem i snishodljivo. Tijelo je grešno i nešto što treba potisnuti, a ne istaknuti odjećom. Danas dolazi do preokreta; kritičari i kustosi problematiziraju odnos mode i umjetnosti kroz izložbene postavbe. Umjetnost je također preuzela neke karakteristike mode, ali ono što im je svakako zajedničko je kultura ironije i samoreferencije.

Što se tiče promatranja ova dva impulsa kroz povijest, umjetnost je dakako bila prisutnija i posvećivalo joj se više pozornosti. Imala je čak i određenu političku važnost i ulogu u državnoj moći, dok je moda bila manje bitan moment, ali dio pisaca i sociologa postaje zainteresirana za nju. Umjetnost je počela prihvaćati pojedine modne elemente. Naime, umjetnost postaje visoka aktivnost dokolice i okuplja velikim dijelom istu onu publiku koja konzumira haute couture. Suradnja između umjetnika i kreatora sve su češće, i kako možemo naći umjetnost na pisti, jednako tako možemo pronaći modu u galerijama. U jednom razdoblju uloga umjetnosti bila je izvještavanje o modi, jer je zadaća mnogih slikara bila pokazati npr. vladare Europe koji učvršćuju svoju moć kroz odjevne oblike i modne dodatke. Zanimljivo je da unutar polja dizajna odjeća ne može postati umjetničko djelo, ali to nije slučaj i unutar umjetnosti. Razlika između dizajnera i umjetnika su u samom činu promatranja, tj. točki s koje polazite, koja određuje hoće li neki predmet biti klasificiran kao dizajn ili umjetnost. No i umjetnosti i modi zajedničko je konstruiranje i manipuliranje tijelom, što je posebno vidljivo kada odjeća uvjetuje proporcije tijela. Odnos tijela, prostora i pokreta u fokusu je oboje, i umjetnika i modnih dizajnera, koji taj odnos pokušavaju translirati u vizualno i omogućiti nam da taj odnos osjetimo na dosad neuobičajan način. Modi nije nužno da postane umjetnost, već u umjetnosti pronalazi ono čemu sama teži, ali je sputana zahtjevima tržišta.

Performativni aspekt modnih revija, koji se razvija krajem 20. stoljeća, možda je najbliži umjetnosti tj. teatru, iako modne kuće počinju usvajati performanse već 60-ih i 70-ih. Repräsentacija odjeće na modnim revijama je „teatralno-umjetnička-odjevna sinteza umjetnosti“ (Losckek). Najbolji primjer je bio upravo rad Alexandera McQueena.

Godine 1999. manekenke zamjenjuje lutkama koje propadaju u pozornicu i zatim ponovno izlaze. Iste godine na pisti njegove modne revije pojavljuje se Aimee Mullins te joj umjesto uobičajnih pomagala za njezine amputirane noge oblikuje zamjenske noge od izrezbarenog drva. Godine 2001. revija se odvija u velikoj kocki od dvosmjernih ogledala, tako da se prije početka revije posjetitelji suočeni s nelagodnom gledanja u vlastiti odraz, a zatim u modele koji besciljno, poput mentalnih bolesnika ili životinja u kavezu, hodaju unutar usadnih gabarita kocke nalik kavezu. Zatim revija Voss(2001.), u kojoj je bujna žena nalik šumskoj boginji bila zatvorena u staklenu kutiju, umjetno hranjena i hlađena cijevima. U trenutku kada se staklena kocka rastvorila, iz nje je izletjelo tisuće moljaca.

Sl.12 Alexander McQueen, Aimee Mullins na izrezbarenim drvenim nogana, 1999.

9. MODNA ILUSTRACIJA

Prije modne fotografije, modne ilustracije bile su neophodna spona između stvaratelja mode i njezinih poklonika. Ona je služila ne samo kao sredstvo modnim dizajnerima da pokažu svoj rad, nego i kao oblik umjetnosti. Ilustratori su bili sastavni dio modne industrije, a njihovi najbolji radovi objavljivali su se u modnim časopisima. Ako pogledate malo po internetu naići ćete na naslovnice, poput onih poznatog magazina Voguea, koje su sve do otprilike 40-ih godina prošlog stoljeća bile ukrašene prekrasnim modnim ilustracijama, namijenjenim dočaravanju onoga što se krilo u dizajnerovoj glavi i približavanju toga modnim zagriženjacima. U vremenima kada moda nije bila tako masivna kao danas, modna ilustracija bila je jedini medij koji je prenosio modne novosti i stilove, a njihovim plasiranjem u modne časopise ubrzala se izmjena modnih stilova – tako je modna ilustracija utjecala na definiranje mode koju danas nosimo. Kako je Vogue popularizirao modnu ilustraciju, tako je kumovao i njenom nestajanju kao načinu portretiranja mode za njene poklonike. Naime, taj je prestižan modni magazin oko 30-ih i 40-ih godina prošlog stoljeća počeo koristiti modnu fotografiju umjesto ilustracije i na taj je način bacio u sjenu. Iako je modna ilustracija s vremenom izbljedjela i danas je većinom dio kolekcija strastvenih obožavatelja, te predmet divljenja i znatiželje običnih ljudi; neosporno je da je primjer velike umjetnosti. Modna ilustracija prije svega jest komunikacija, isto kao i svaki drugi oblik umjetnosti. Osim što se mogu gledati s vizualnog, ilustracije je moguće gledati i s psihološkog aspekta. Ono što će netko često primijetiti na radovima ilustratora jest da na neki način crtaju sebe, tj. svoju osobnost, ali i portretiraju i ozračje tog vremena. Modne ilustracije variraju od tehnički preciznih crteža do apstraktnih umjetničkih djela. Kulturne i tehničke promjene proizvele su mnoge medije u kojima ilustratori mogu raditi, a brza promjena mode također je utjecala na stilove izražavanja.

Povijest modne ilustracije počinje u 16. stoljeću, kada mnoga istraživanja i otkrića utječu na društvenu fascinaciju kostimografijom raznih svjetskih područja. Do početka 17. stoljeća zabilježen je nastanak više od 200 kolekcija ilustracija koje su u to vrijeme rađene tehnikom bakroreza i drvoreza, a već se u 17. stoljeću, prije svega u Francuskoj, razvijaju i prvi časopisi koji nastavljaju modnu ilustraciju donositi javnosti. Krajem 19. i početkom 20. stoljeća, modna ilustracija je bila ukočena kao i društvo, a većinom se portretiralo pripadnike visokog društva utegnute u raskošne kostime. 1920-ih se pojavila Coco Chanel koja je u potpunosti promijenila modu, te ju je učinila ležernijom, a modne ilustracije su također bile pod utjecajem art decoa koji se pojavio tih godina. 1930-ih holivudski glamur se očitovao i na ilustracijama koje su prikazivale romantične i zavodljive figure. Drugi svjetski rat također je izvršio utjecaj, bilo je to doba velike depresije i neimaštine, ali je Dior nakon velikog rata pokrenuo novi izgled koji je portretirao optimistične žene i ženstvene kolekcije. Pop art 1960-ih crteže je učinio bogatijima bojom, ali i apstraktnijima. 70-ih i 80-ih godina prošlog

stoljeća konačno je izbljedjela modna ilustracija s naslovnica časopisa, ali to ne znači da je ona potpuno nestala – bila je jednako inovativna, upotrebljavajući neonske boje koje su tada postale popularne. Modna ilustracija se razvila u nekoliko smjerova, što samo pokazuje koliko je slobode u ovom načinu izražavanja, bilo da koristite tradicionalne tehnike, novu tehnologiju, ili pak kombinirate fotografiju i ilustraciju. Sve je to kreativno, baš kao što je i sama moda.

U inozemstvu su modni ilustratori prave zvijezde – sjede u prvim redovima na tjednima mode, surađuju s modnim časopisima i modnim kućama, kao što je suradnja Dannyja Robertsa i Gwen Stefani za njene Harajuku Lovers torbe. Mnogi dizajneri danas zapošljavaju modne ilustratore kako bi im pomogli privući pažnju potencijalnih kupaca. Upečatljiva ilustracija odjeće pomaže kod portretiranja modela bolje od fotografije, a modni ilustratori u današnjem svijetu iznenađenja i stalne utrke za originalnosti pomažu dizajnerima da njihove skice izgledaju što unikatnije, jer svojim crtežima mogu utjecati na percepciju odjeće i modela. U svakome se djelu očituje neki posebn potpis autora, a modne ilustracije su sve više postale predmet obožavanja.

S razvojem cjelokupne modne scene na našim je prostorima proteklih godina i modna ilustracija dobila svoje mjesto i prve suradnje koje su rezultirale zanimljivim ostvarenjima na području dizajna proizvoda. Tako je Jacobs prenio eNVy room modnu ilustraciju na svoje šalice za kavu, Hewlett Packard na svoje skinove za prijenosna računala. Budući da su sve više i fakulteti počeli u svoje rasporede uklapati i modnu ilustraciju, ne sumnjamo da će Hrvatska i u budućnosti izroditi mnoge talente koji će popularizirati ovaj vid umjetnosti.

Amid
17.

G. Miu
17

Amiel
17.

Amiel
17.

10. ZAKLJUČAK

Romantični šizofrenik, nepopravljivi buntovnik, nikad prežaljeni kreativni genije modnog svijeta Alexander McQueen.

Najveći velikani svih vremena, neshvaćeni umjetnici svog doba, kao po pravilu uvijek najveću slavu dostižu nakon smrti. Ni beskrajno talentiranog, kontraverznog anti-intelektualca ovo prokletstvo nije zaobišlo. Njegova estetika neodoljivo podsjeća na vizionarsku i umjetničku energiju Williama Blakea. Blake, engleski pjesnik i slikar 18. stoljeća, svojim slikama mračne budućnosti davao je snažan kontrast u jasnoj, čistoj, pomalo nevinoj viziji slobode koja je prožimala njegovo cjelokupno stvaralaštvo. Blake je žudio za slavom, posjedujući čvrstu svijest o svojoj posebnosti koja je za njega predstavljala nepresušni izvor stvaralačke energije.

Alexander McQueen je bio najmlađi dizajner koji je dobio nagradu Britanski dizajner godine, poznat po svojim modnim inovacijama i provokacijama. Njegove kreacije su senzacionalno erotične, fantastične, često androgene, koje su uspješno i precizno skrojene. McQueen je razumio važnost strasti i erotike u dizajniranju odjeće te time postavio nove standarde u oblikovanju odjeće.

I ovaj rad zaključat ću sa njegovom poznatom izrekom;

“ Moda bi trebala biti forma bijega, a ne forma zatvora.”

11. LITERATURA

Loschek, I. (2007.) *When Clothes Become Fashion, Design and Innovation System*, Berg Oxford GB i New York USA

Evans, C. (2005.) *Fashion at the Edge: Spectacle, Modernity, Deathliness*, Yale University Press, New Haven i London

Miller S. (2007.) *Fashion as Art; Is Fashion Art?*, *Fashion Theory*, Volumen 11. Issue 1, pp. 25-40

Duggan G.G. (2001.) *The Greatest Show on Earth: A Look at Contemporary Fashion Shows and Their Relationship to Performance Art*, *Fashion Theory*, Volume 5, Issue 3, pp. 243-270

A.F.Janson, H.W.Janson, *Povijest umjetnosti*, Stanek, Varaždin, 2003.

<http://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2011-ready-to-wear/alexander-mcqueen>

<http://www.elle.hr/moda/dizajneri/intimni-pogled-na-alexandera-mcqueena/>

<http://www.harpersbazaar.com/fashion/designers/a9939/alexander-mcqueens-best-runway-shows/>

<http://arhiva.dalje.com/hr-zivot/sarah-burton-nasljednica-je-mcqueena/307047>